

Koulutus on kaiken perusta

I lman hammaslääkärikoulutusta ei olisi hammaslääketiedettä eikä hammaslääkäreitä. Alma mater — oma opinahjo — säilyy yleensä sieltä valmistuneiden mielessä. Se on erikoisasemassa läpi elämän. Ajalla on kuitenkin tapana kullata muistot. On hyvä, että oma peruskoulutus koetaan vahvana, se tuo varmuutta: ”Opintovaatimukset olivat siihen aikaan kovat ja tinkimättömät.” Toisaalta tämä voi johtaa nykyisen koulutuksen aliarvioimiseen: ”Jos minä jouduin poistamaan sata hammasta kandina, niin kahdenkymmenen ekstraktion kokemuksella nykyopiskelija ei varmaankaan kelpaa tosi työhön.” Vaarana on, että tämän päivän koulutusta arvioidaan menneiden tietojen perusteella. Tiedämmekö todella, miten hammaslääkäreitä nykyään koulutetaan? Miten integraatio on muuttanut koulutusta? Jos hampaan poistoja onkin vähemmän, niin mitä täysin uutta on tullut tilalle? Tätä hammaslääkärikoulutuksen teemanumeroa lähdettiin tekemään juuri tästä lähtökohdasta.

Yliopistokoulutus asettaa myös kullakin hetkellä noudatettavan ammattistandardin. Arvioitaessa hammaslääkäriin menettelytapoja vaikkapa kantelutapauksessa luo kotimaisissa yliopistoissa tällä hetkellä — ei 20 vuotta sitten — annettava koulutus ensisijassa sen referenssin, johon tutkittavaa menettelyä verrataan. Laki velvoittaa pitämään tiedot täydennyskoulutuksella ajan tasalla.

Teemanumero käsittelee kattavasti alamme koulutuksen eri puolia — hammaslääkärikoulutuksen suuria linjoja opetusministeriön, laitosten johtajien, opettajakunnan ja opiskelijoiden kannalta. Kaikki käsitykset eivät suinkaan ole yhdenmukaisia. Oman lusikkansa soppaan tuo nykyään myös EU, joka asettaa raamit hammaslääkärienkin koulutukselle. Valmiudet pitää olla kunnossa koko yhteisön alueella.

Kunnianhimoisena tavoitteenamme on ollut myös peilata sitä, miten hyvin peruskoulutuksessa saadut valmiudet vastaavat tämän päivän vaatimuksia. Ilmeisesti tilanne on rältä osin parempi kuin mikä on ammattikunnan yleinen käsitys asiasta. Toisaalta tosiasia kuitenkin on, että vuonna 2000 tapahtunut kliinisen koulutuksen integraatio terveyspalvelujärjestelmään aiheutti häiriöitä ja opintojen viivästyistä, joista nyt toivottavasti on päästy ohitse. Emme halunneet myöskään sivuuttaa yhtä viime vuosien kipukohtaa eli opiskelijoiden siirtymistä lääketieteen linjalle prekliinisen vaiheen aikana tai sen jälkeen.

Tämä teemanumero antaa myös selkeän yhteenvedon

tilastotietoineen siitä, missä mennään tieteellisessä ja ammatillisessa jatkokoulutuksessa sekä täydennyskoulutuksessa. Suurin ansio numeron kokoamisesta kuuluu Hammaslääkärilehden toimittajalle, hammaslääkäri Outi Hautamäelle sekä vakituiselle avustajalle, juuri hammaslääkäriksi valmistuneelle Heidi Lastikalle.

Koulutusvaihe merkitsee ihmisen elämässä merkittävää käyttäytymismallien omaksumisen aikaa. Liikaa ei voitane korostaa opettajan antaman roolimallin merkitystä: Miten potilasta kohdellaan? Miten käsitellään vaikkapa kollegalta tullutta uutta lähetettä? Miten työtiin muihin jäseniin suhtaudutaan? Miten ristiriitatilanteista selvitään? Näitä asioita käsitellään etiikan opetuksessa, mutta toiveena on, että tuon opetuksen osuutta ja keinoja voisi edelleen laajentaa. Opiskeluaika merkitsee yleisesti kaikissa ammateissa initiaatoriittä — ammattiin tulevat per ehdytetään ammattikunnan toimintaan ja ajattelumalliin, käyttäytymiseen, jopa pukeutumiseen. Oulun yliopistossa on tämän ulkoisena merkinä ollut odon-tofiilikaste, josta myös kerrotaan tässä numerossa.

Erikoishammaslääkärien määrällinen osuus tulee kasvamaan nykyisestä koulutuksen samalla kehittyessä. Hyvä niin, mutta tämä ei saa johtaa hammaslääketieteen lisen-siaatin tutkinnon sisällön tai arvon heikkenemiseen. Siitä ei saa muodostua mitään välitutkintoa. Toimipa hammaslääkäri jatkossa yksityishammaslääkäriin tai julkisen työnantajan palveluksessa, niin hyviä kliinisiä taitoja tarvitaan takuuvarmasti. Potilaiden, yhteiskunnan ja ammattikunnan on voitava luottaa siihen, että yliopistoista valmistuvat uudet hammaslääkärit vastaavat näitä odotuksia.

MATTI PÖYRY